

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้เริ่มมีการส่งเสริมจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตขึ้นครั้งแรก เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2517 ที่ตำบลขามเฒ่า อำเภอสารภ จังหวัดเชียงใหม่ การกระจายตัวและเติบโตในช่วงแรกมีไม่มากนัก และในช่วงใกล้เคียงกันก็ได้มีองค์การการเงินในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นการริเริ่มของชาวบ้านเองหรือบางส่วนก็รับจากรูปแบบกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เช่น กลุ่มออมทรัพย์บ้านคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช (ปี 2523) กลุ่มออมทรัพย์แบบพัฒนาครอบครัวชีวิตบ้านน้ำขาว อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา และกลุ่มออมทรัพย์ตำบลคลองเปี้ยะ จังหวัดสงขลา (ปี 2525) กองทุนชาวประมงขนาดเล็กบ้านปากบาง จังหวัดสงขลา (ปี 2528) กองทุนชะกาด บ้านควนโตะหลง จังหวัดสตูล (ปี 2530) ฯลฯ ซึ่งกลุ่มเหล่านี้ส่วนใหญ่ตั้งโดยราษฎรชาวบ้านที่ต้องการพัฒนาชุมชนตนเอง โดยมีลักษณะร่วมที่สำคัญคือ ต้องอยู่บนพื้นฐานแนวทางการพึ่งตนเองของชุมชน (ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และพรรณทิพย์ เพชรมาศ, 2544)

การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีลักษณะเป็นการผสมผสานระหว่างแนวคิดของสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์เครดิตยูเนียน และการให้สินเชื่อเพื่อการเกษตร รูปแบบการดำเนินธุรกิจมีการรับเงินค่าหุ้น/เงินสะสม/เงินฝากออมทรัพย์พิเศษ ให้กู้ยืมเงินแก่สมาชิกและการนำเงินไปลงทุนในกิจการของเครือข่าย ปกติจะเปิดทำการเดือนละ 1 วัน ระหว่างเวลา 08.00 – 12.00 น. วันที่เปิดทำการส่วนใหญ่จะกำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับ เช่นวันที่ 5,8,9 ของทุกเดือน เป็นต้น หรือบางกลุ่มเปิดดำเนินการเพียงปีละ 1 ครั้ง และดำเนินการรับเงินค่าหุ้น/เงินสะสม การปล่อยสินเชื่อ และการรับชำระหนี้เสร็จสิ้นภายใน 1 วันทำการ และก่อนเปิดให้บริการ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทุกกลุ่มจะมีการประกาศเสียงตามสายให้สมาชิกทราบล่วงหน้า บางกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจะมีวาระในการดำเนินการ 4-5 ปี บางกลุ่มเปิดดำเนินการต่อเนื่องมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน ซึ่งกลุ่มที่มีวาระในการดำเนินการจะมองในด้านปัญหาของความเสี่ยงในอันที่จะเกิดขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากเงินทุนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตดังกล่าว จะเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่องจากเหตุผลดังกล่าว กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจึงมีระเบียบการโดยกำหนดให้เมื่อครบวาระ 4-5 ปี จะทำการคืนทุนและเริ่มต้นรับสมัครจัดตั้งกลุ่มใหม่ ในลักษณะของกลุ่มนี้ เมื่อมองในแง่ของการเติบโตแล้วจะไม่มี ส่วนกลุ่มที่เปิดดำเนินการอย่างต่อเนื่องจะมุ่ง

ในด้านผลงานของการเติบโตของกลุ่มเป็นหลักสำคัญ ไม่ได้มองในแง่ของความเล็ง และภาระในการบริหารจัดการที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่น่าเป็นห่วง ซึ่งหากเกิดเหตุการณ์ร้ายแรงขึ้น ผลกระทบจะเกิดขึ้นกับสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตต่อไป ผลกำไรที่ได้จากการดำเนินธุรกิจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จะนำมาจัดสรรเป็นเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนสมาชิก เงินค่าตอบแทนให้แก่คณะกรรมการ เงินสมทบกองทุน เงินสวัสดิการแก่สมาชิก และสนับสนุนกิจกรรมของท้องถิ่น

ตามข้อมูลที่ได้รับจากศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 5 จังหวัดลำปาง เขตที่ 6 จังหวัดพิจิตร และเขตที่ 12 จังหวัดนครสวรรค์ กรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย ปรากฏว่า เพียงเดือนกันยายน 2548 ทั้ง 17 จังหวัดภาคเหนือ มีปริมาณกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั้งสิ้น 8,996 กลุ่ม มีจำนวนสมาชิก 975,511 คน มีเงินสะสมและเงินสำรองพิเศษของสมาชิก 2,815 ล้านบาท มีเงินให้กู้ยืมแก่สมาชิก 370,386 ราย 1,231 ล้านบาท และมีเงินกู้ยืมจากสถาบันการเงิน 231 ล้านบาท (ข้อมูลเงินสะสมพิเศษ เงินให้กู้ยืมแก่สมาชิก และเงินกู้ยืมจากสถาบันการเงิน ไม่สามารถหาได้จำนวน 5 จังหวัด)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางแสดงปริมาณกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวนสมาชิก เงินสัจจะสะสม เงินสัจจะสะสมพิเศษ เงินให้กู้ยืมแก่สมาชิกและเงินกู้ยืมจากสถาบันการเงินใน 17 จังหวัดภาคเหนือ

ลำดับ	จังหวัด	จำนวน กลุ่ม	จำนวน สมาชิก	เงินสัจจะ สะสม (ล้านบาท)	เงินสัจจะ สะสมพิเศษ (ล้านบาท)	เงินให้กู้ยืม แก่สมาชิก (ล้านบาท)	เงินกู้ยืมจาก สถาบันการเงิน (ล้านบาท)
1	เพชรบูรณ์	1,089	122,237	230	66	178	95
2	พิจิตร	777	106,091	337	67	274	17
3	นครสวรรค์	751	74,386	150	n.a.	n.a.	n.a.
4	พิจิตร	749	85,132	242	62	172	4
5	น่าน	715	72,109	137	54	98	18
6	สุโขทัย	703	78,972	140	n.a.	n.a.	n.a.
7	กำแพงเพชร	681	72,682	118	n.a.	n.a.	n.a.
8	เชียงใหม่	618	55,391	142	97	85	15
9	แพร่	491	45,971	85	45	34	20
10	เชียงราย	454	55,993	182	22	159	13
11	พะเยา	366	36,690	94	56	75	23
12	อุดรดิตถ์	346	35,796	69	23	47	4
13	ลำปาง	340	35,163	71	24	35	17
14	อุทัยธานี	325	30,030	81	n.a.	n.a.	n.a.
15	ลำพูน	273	37,463	101	34	62	5
16	ตาก	190	23,360	62	n.a.	n.a.	n.a.
17	แม่ฮ่องสอน	128	8,045	18	6	12	0
รวม		8,996	975,511	2,259	556	1,231	231

ที่มา : ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 5,6 และ 12 พ.ศ.2548

การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จึงมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน สังคม และเศรษฐกิจในภาคเหนือของประเทศอย่างมาก และเนื่องจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นธุรกิจการเงินที่ยังไม่มีกฎหมายรองรับ และยังไม่มียุทธศาสตร์ใดกำกับดูแลโดยตรง ดังนั้น ในฐานะที่ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ดูแลด้านการเงินของประเทศ จึงควรเข้าไปศึกษาเพื่อทำการส่งเสริมแก้ไข หรือปรับปรุงให้การดำเนินงานมีมาตรฐาน และเกิดประโยชน์ต่อประชาชนที่เกี่ยวข้อง

จากเหตุผลข้างต้น ประกอบกับเป็นแผนงานของธนาคารแห่งประเทศไทยอยู่แล้ว ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดการ และปัญหาของธุรกิจการเงินประเภทกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในภาคเหนือ เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่จะได้ทราบถึงการจัดการ และปัญหาของธุรกิจการเงินประเภทกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุง กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้มีการจัดการที่ได้มาตรฐาน ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการพิจารณากำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการเงินระดับฐานราก และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนการเข้าไปมีบทบาทในการให้การส่งเสริม ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ และความผาสุกของประชาชนที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาการจัดการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในเขตภาคเหนือ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงการจัดการและปัญหาของธุรกิจการเงินประเภทกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
2. เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการพัฒนา ปรับปรุง กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้มีการจัดการเป็นไปตามมาตรฐาน รวมทั้งการให้การส่งเสริม แก้ไขปัญหา และให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ

นิยามศัพท์

การจัดการ หมายถึง การดำเนินงานด้านการวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคคลเข้าทำงาน การสั่งการหรือการอำนวยการ และการควบคุม

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ไม่เป็นทางการ เกิดจากการรวมตัวของชาวบ้านเพื่อช่วยเหลือตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยการประหยัด แล้วนำเงินมาสะสมรวมกันทีละเล็กทีละน้อยเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อใช้เป็นทุนให้สมาชิกที่มีความจำเป็นเดือดร้อนกู้ยืมไปใช้ในการลงทุน ประกอบอาชีพ หรือเพื่อสวัสดิการของตนเองและ

ครอบครัวโดยการบริหารจัดการของสมาชิก และแบ่งปันช่วยเหลือกันในชุมชน รายชื่อกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตได้จากการรวบรวมข้อมูลของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขต

เงินสัจจะ หมายถึง เงินที่สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ให้ค้ำประกันสัญญาที่จะเก็บออมเป็นประจำทุกเดือน โดยนำมาฝากกับกลุ่มตามระยะเวลาที่ประชุมใหญ่และสมาชิกกลุ่มกำหนด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved